

HE MAHI
NA
TE HUI O TE HAHI MAORI
O TE
TAKIWA O HERETAUNGA

I WHAKAMINEA NEI KI

KORITO

22 HEPETEMA, 1890.

NEPIA:
NA TE HAARINGI I TA KI TONA WHARE PEREHI PUKAPUKA.
1891.

41826

NGA TANGATA O TENEI HUI.

Upoko: Te Pihopa.

MINITA:

Te Wiremu, S., Atirikona. *

Te Wiremu, W. L., Atirikona.

Rev. Tamihana Huata.

" Hoani Te Wainohu. *

" A. F. Williams.

" Hone Pohutu.

" Nirai Runga.

MANGAI REIMANA.

Hohepa Te Kauru	Nukutaurua.
Epeniha Paremata	"
Hoani Ngarara	Te Wairoa.
Ihakara Te Amo	"
Hekera Ponga	"
Rewi Tamihana	"
Arapata Takahi	Mohaka.
Utiku Paetaka	Petane.
Teira Maihi	Tangoio.
Aporo Te Huiki	Moteo.
Hori Pakapaka	Kohupatiki.
Henare Paraone*	Waimarama.
Hone Rautahi *	Pakipaki.
Henare Tomoana *	Waipatu.
Peni Te Umairangi *	Owhiti.
(Kahore)	Waipawa.
(Kahore)	Waiohiki.

* Kihai i tae ki te Hui.

HE TUHITUHINGA

NO NGA MAHI A TE HUI O TE HAHĪ MAORĪ O TE TAKIWA O HERETAUNGA I TE PIHOPATANGA O WAIAPU, I WHAKAMINEA KI KORITO I TE 22 O NGA RA O HEPETEMA, I TE TAU 1890.

NO te Ratapu, no te 21 o Hepetema, i huihui ai nga tangata o te Hui me te tangata whenua ki te Whare-karakia o Te Hunga Tapu katoa, i Korito; ewha takau ma whitu i tango i te Hapa a te Arihi; i puta hoki te kohikohi o te Ohaochatanga, £3 mo te perehitanga i nga mahi a te Hui.

No te 10.30 o nga haora i te awatea, i te 22 o nga ra o Hepetema i huihui ai nga tangata o te Hui ke te Whare-karakia, karangarangatia ana nga ingoa me te whakao enei ki o ratou ingoa:—

MINITA:—Te Wiremu, W. L., Atirikona; Revs. Tamihana Huata, A. F. Williams, Nirai Runga, Hone Pohutu.

MANGAI REIMANA:—Hohepa Te Kauru, Epeniha Paremata, Hoani Ngarara, Ihakara Te Amo, Hekera Ponga, Rewi Tamihana, Arapata Takahi, Utiku Paetaka, Teira Maihi, Aporo Te Huiki, Hori Pakapaka.

Katahi ka ki te Pihopa kua tu te Hui, ka timataia hoki e ia te mahi ki te inoi. Muri iho ka whai-korero te Pihopa ki te Hui.

WHAI-KORERO A TE PIHOPA.

E hoa ma; Ka nui toku manawareka i toku kitenga i a koutou ki konei inaianei. Katahi ano ka tu te Hinota o te Hahi Maori ki tenei wahi. I mua ake nei, i te whakahoutanga o tenei mahi, ko Omaahu, ko te Waipatu nga kainga i tu ai te Hui. Te tunga o te Hui ki konei, he tohu no te hokinga mai o nga tangata o tenei takiwa ki te whakapono i whakapono ai nga kaumatua ka ngaro atu nei. E rite ana tenei ki te tai ka timata te kato mai. He pai kia putere tonu te hoki mai o nga tangata o Te Wairoa kua marara atu nei; kia rite ai ki te tai kua tutuki mai.

Te mea i kaha ai te Hahi, ko tona toputanga. E kitea ana ki te Kawenata Hou te whakaaro a Te Karaiti mo tana Hahi kia kotahi tonu. I ki ano ia, he hipi ke ana, ehara nei i to Iharaira kahui, otira ko enei e arahina mai e ia kia kotahi tonu ai te kahui. Ki te whakamararatia te kahui, ehara i te Hepara pai tena mahi; engari na te wuruhi, ahakoa rite te ahua o waho ki to te hipi. He mate tenei e tata ana mai ki te Hahi, o te timatanga mai ra ano. I whakatupato rawa a Te Karaiti i ana akonga, kia tupato ki te poropiti teka, he hipi nei te kakahu, ko

roto ia he wuruhi kai-kino. Te huihuinga a Paora i nga kau-matua o te Hahi i Epeha, ko tetahi tenei o ana kupu poroaki ki a ratou; tera e puta he tangata e korero ana i te mea parori ke, hei kukume i etahi ki te whai i a ratou, me te mea tonu he wuruhi nanakia kahore nei e tohu i te kahui; ko enei hoki e puta i roto tonu i a ratou. Ko te wehewehenga o te Hahi, ko te mararatanga o nga hipi, ehara i te mea puta hou mai inaianei; he mea kua whakaaturia noatia mai e Te Karaiti.

Ta te Atua tikanga, ehara i te mea he to maori i te tangata ki te whakapono, engari he ata arahi. Haere ai te Hepara pai i mua i ana hipi; matau tonu ratou ki tona reo, whai tonu i a ia. Ki te kore tetahi e whakarongo ki a ia, e aru i a ia. he mea tenei e kitea ai, ehara i te hipi nana.

Tetahi mea a te tino Hepara e noho topu tonu ai tana kahui, ko te tuku mai i te tu tangata e paingia ane e ia, hei hepara hei kai arahi mo nga hipi. Ko te mea tenei e korero nei i te pukapuka ki nga Hiperu, upoko xiii, "Kia mahara ki te hunga e tohutohu ana i a koutou, kua korero nei i te kupu a te Atua ki a koutou: tirohia atu te tukunga iho o ta ratou whakahaere, kia rite to koutou ki to ratou whakapono." Te minita tika, kia matatau tonu tana titiro ki a Te Karaiti, kia rite ai ki a Paora, i ki ra ki nga tangata o Koriniti, "Kia rite ta koutou ki taku, me taku nei ka rite ki ta Te Karaiti." Te minita penei, he mea homai na te Atua. He mahi ma tatou te whakatu kura, te whakatu kareti, otira ma te Atua rawa e whakamana ka tupu pai ai te tangata hei taonga mo te Hahi.

Tenei tetahi inoi i whakaakona mai e Te Karaiti hei inoinga ma tana Hahi; haunga te inoi e kiia nei e tatou ko te Inoi a te Ariki; engari ko tera i te kupu i ki ra ia ki ana akonga; "Ko te kotinga e nui ana; ko nga kai-mahi e ruarua ana; na, inoi atu ki te Ariki nana te kotinga, kia tonoa e ia he kai-mahi ki tana kotinga." Kaua tatou e wareware ki tenei inoi, hei inoinga ma tatou i nga wa katoa. Kia penei tatou ka totoro tonu te Hahi ki tera wahi ki tera wahi i te mea ka whiwhi ki te tu tangata tika hei hepara, hei kai mahi.

I toku taenga mai ki Te Wairoa i te Wenerei nei, i kite nei ahau i te tokomaha o te tangata kua huihui mai ki te Kooti whenua, ki tenei huihui hoki, ka mahara ahau ki tenei wahi, ko te mahi i nui; ko nga tangata mana e mahi, he kore rawa. Tetahi o nga kai-mahi, he tangata uaua i te mea e ora ana, kua pangia e te mate, e kore hoki e mohiotia e hoki ano ranei ki te mahi, e pehea ranei. Tetahi hoki e noho nei inaianei, ara a Hone Pohutu, he tangata matemate i enei tau ka maha nei. Te toru o nga minita o tenei takiwa, e ahua ora ana, otira he kotahi tonu ia, ko te mahi e nui ana. He mea pai me i kitea tetahi tangata ahua taitamariki, ngakau-nui, e whakakahangia ana e te Atua, hei turuki i te mahi i te takiwa nei o Te Wairoa. Hei te

tangata pera me Panapa i kiia ra “he tangata pai, ki tonu i te Wairua Tapu, i te whakapono.” Kei te tukua tonutia mai taua Wairua e te Upoko o te Hahi. Me inoi tatou kia whakaarahia mai e te Atua tetahi tangata pera mo tenei takiwa.

Tera etahi kupu e toru kei nga Mahi a nga Apotoro, e whakaatu nei i te tupuranga o te Hahi a Te Karaiti. Te tuatahi, ko tenei; “He tokomaha i whakapono, i tahuri ki te Ariki.” Ko te timatanga tenei, ara ko te tahuritanga o te tangata ki te Ariki Te tuarua, ko te whakahau a Panapa i a ratou katoa “kia u te ngakau, kia piri ki te Ariki.” Te tuatoru, ko te kupu e whakaatu nei i te hua o te piri ki te Ariki, ara i te toronga haeretanga o te Hahi; “He nui te hunga i honoa ki te Ariki.” Kei te pehea ra te ahua o te Hahi i tenei wahi? Kua tahuri ranei koutou ki te Ariki? Ki te mea kua tahuri, tenei ranei kei te u te ngakau, kei te piri ki te Ariki, e ahei ai i a koutou te ki “E kore te mate, e kore te ora, e kore tetahi etu mea e kaha ki te momotu i a tatou i te aroha o te Atua i roto nei i to tatou Ariki i a Karaiti Ihu”? Tenei ranei kei te toro haere te Hahi i tenei wahi? Ki te mea kua tahuri koutou; ki te mea kei te piri tonu ki te Ariki, tera ano e totoro haere te Hahi. Ehara i te mea ko tatou anake ta tatou e titiro ai, engari me tohe tonu ki te kukume mai i te hunga kua puta atu ki waho, kia rite tahi ai ratou me tatou te ora. Kauaka e ki, kati mai i waho te Hauhau, te Ringatu, te aha; engari tohea tonutia kia hoki mai.

Ma te Atua e mea nga mahi a tenei Hui kia whai mana hei whakatopu i nga tangata katoa o tenei takiwa, kia kotahi he kahui ma te Hepara pai, i haere mai nei ki te rapu, ki te whakaoa i te mea i ngaro.

I whakaaria e Hori Pakapaka, i tautokona e Tamihana Huata, minita:—

E whakapai ana te Hui ki te whai-korero a te Pihopa: he ki atu hoki tenei ki a ia kia whakaae mai ia ki taua korero kia perehitia i roto i nga mahi a tenei Hui.

Whakaaetia ana.

I whakaaria e Nirai Runga, minita, i tautokona e Teira Maihi:—

Kia whakaurua mai a Ahipene Rangi a Piripi Waipapa ki roto ki tenei Hui.

Whakaaetia ana.

I whakaaria e Tamihana Huata, minita, i tautokona e Ihakara Te Amo:—

He whakamihi tenei ki te tokomaha o te tangata ka tae mai nei ki te minenga o tenei Hui: he pai hoki kia waiho tenei hei

tikanga i nga minenga katoa o te Hui, ara kia riro ma te tokomaha o te tangata o tera wahi, o tera wahi e whakangahau.

Whakaaetia ana.

I whakaaria e Tamihana Huata, minita, i tautokona e Piripi Waipapa :—

Kia timataia inaianei te whakamana a te Hahi o tenei takiwa i te kupu i puta i te Pihopa i te Hui Topu i Manutukea, mo te Kareti i Te Raukahikatea, kia awhinatia e nga tangata o te Hahi.

Whakaaetia ana.

I whakatakotoria hoki e Tamihana Huata, minita, ki runga ki te tepu £5 6 0, he moni i kohikohia mo taua mea.

I whakaaria e Hori Pakapaka, i tautokona e Nirai Runga, minita :—

Kia tu te Hui o te Hahi Maori o te Takiwa o Heretaunga ki Heretaunga a Oketopa 1891.

I whakaaria ano e Arapata Takahi, i tautokona e Hekere Ponga kia tu ki Mohaka, ko Aperira te Marama.

Te Makanga ki te Hui ka whakaaetia ko te mea o muri nei.

I whakaaria e Aporo Te Huiki, i tautokona e Teira Maihi :

He mea tenei na tenei Hui kia puta he kohikohi ma nga tangata o te Hahi i tenei Takiwa mo te Paipera reo Maori kia perehitia, me te mau ano nga rarangi whakamarama i te taha o ia wharangi, o ia wharangi.

Whakaaetia ana.

I whakatakotoria ki konei £4 15 0.

I whakaaria e Teira Maihi, i tautokona e Nirai Runga, minita :—

He maioha tenei na te Hui ki nga tangata whenua mo te pai o ta ratou whakahaere i nga ritenga o tenei Hui me te nui o to ratou aroha i karangatia ai te Hui ki konei.

Ma te Atua tenei mahi e whakakaha.

Whakaaetia ana.

I whakamutua e te Pihopa ki te Himene whakakororia, ki te Manaakitanga.

I panuitia, i whakapumautia i te 22 o nga ra o Hepetema 1890.

EDWARD C. WAIAPU.